

15 Dekoracyjne patery mediolańskie

Z okazji koronacji cesarza Ferdynanda na króla Lombardii i Wenecji w 1838 roku zamówiono w Mediolanie olbrzymie patery dekoracyjne. Jest to największa kompozycja znajdująca się w zbiorach sreber. Po ułożeniu wszystkich części, wchodzących w jej skład, ma ona długość 30 metrów wraz z paterami ustawionymi na zdobionych lustrach. W części środkowej możemy podziwiać przedstawiające Lombardię figury alegoryczne z koroną w kształcie murów i rogiem obfitości oraz figury z czapką dożów i lwem św. Marka przedstawiające Wenecję. Na brzegach tych zdobionych lusterek stoją na przemian figury przedstawiające tańczących geniuszy i świeczniki. Widok tych jakże imponujących pater, które przyozdabiano jeszcze bukietami kwiatów, jak również owocami i słodyczami, pozwala nam wyobrazić sobie przepych cesarskich uczt. Symboliczne, utrzymane w stylu klasycystycznym zdobienia pater nawiązują do barokowej tradycji dekorowania stołów. W zależności od okazji, z jakiej zasiadano do stołu, zdobienia nawiązywały do bóstw mitologicznych, sztuki wojennej lub do symboli miłości.

16 Cesarzowa Elżbieta, serwis podróżny

Dla cesarzowej Elżbiety na greckiej wyspie Korfu wybudowano willę „Achilleon“. Na wyspę cesarzowa udawała się statkiem „Miramare“. W skład wyposażenia jachtu wchodziła specjalnie wyprodukowana zastawa i sztucce z alpaki, czyli wykonane z posrebrzanego metalu. Wzór kształtu zastawy pochodzi z popularnej około 1890 roku oferty fabryki wyrobów metalowych Arthura Kruppa w Berndorfie. Jedyną wskazówką, iż serwis przeznaczony jest dla cesarzowej, był wygrawerowany delfin noszący cesarską koronę. Po drugiej stronie witryny możemy zobaczyć inne przedmioty, zdobione sławnym delfinem, który stał się znakiem rozpoznawczym wszystkich przedmiotów przeznaczonych dla cesarzowej w czasie pobytów w Grecji.

Tutaj widzimy również srebrne sztucce wykonane przez jednego z triesteńskich złotników i przeznaczone do użytku w willi „Achilleon“.

17 Państwowa zastawa stołowa używana podczas oficjalnych bankietów

Historyczna zastawa stołowa, zwana „Hofform“, której jeszcze długo po upadku monarchii aż do roku 2000 używano podczas oficjalnych bankietów, pochodzi z wiedeńskiej manufaktury porcelany. Srebrne talerze, na których wcześniej jadano na dworze, w czasach republiki służyły jedynie za podstawę pod talerz. Dania serwowano na porcelanowej zastawie do oficjalnych bankietów, jak nazwano ją w czasach republiki. Jest to zastawa o białym tle i delikatnym złotym pasku dekoracyjnym zdobionym w kropki z czarno-czerwono-złotym dwugłowym orłem. Pod względem wykonawstwa na szczególną uwagę zasługuje wynaleziona około 1855 roku metoda litograficzne-go nanoszenia złoceń i kolorów. Ręczne malowidła zostały zastąpione przez usprawnioną i wydajniejszą produkcję seryjną.

Srebrne sztucce pochodzące z firmy J.C. Klinkoscha oraz kieliszki z wytwórni J. & L. Lobmeyra stanowią uzupełnienie tego serwisu.

Ukoronowaniem całego nakrycia jest serwetka kunsztownie złożona “po cesarsku“. W obu bocznych fałdach serwetki znajdowało się pieczywo stołowe. W ten sposób złożone serwetki były częścią nakrycia tylko do tych posiłków, w których uczestniczył cesarz. Ponadto sam sposób składania serwetki „po cesarsku“ był utrzymywany w tajemnicy i przekazywany wyłącznie ustnie wybranym osobom. Również obecnie „po cesarsku“ układa się serwetki, tylko gdy obecne są koronowane głowy lub prezydenci państw. Tajemnicę tę znają zaledwie dwie osoby!

18 Wiedeńska srebrna zastawa cesarska

W tym ostatnim pomieszczeniu starej części z ekspozycją sreber i zastaw stołowych w środkowej witrynie widzimy srebrne talerze, tace, półmiski, rondle i wazy do zup, dzięki którym można wyobrazić sobie wielkość srebrnej zastawy używanej codziennie na cesarskim dworze. Zastawy wykonane z masywnego srebra oznaczone są herbem cesarskim. Urzekają one prostotą oraz powściągliwą elegancją. Wielkość zastaw ze srebra była podyktowana faktem, iż na wiedeńskim dworze jadano wyłącznie na srebrnych lub złotych zastawach. Na porcelanie wytwarzanej w Europie od 1710 roku przez długi czas podawano tylko zupy i desery – pozostałe dania serwowano nadal na talerzach ze srebra. Dopiero w przeciągu XIX wieku podczas nieoficjalnych posiłków zaczęły przeważać serwisy porcelanowe. W witrynach po bokach przechowywane są ozdoby stołowe; połączane patery na słodycze oraz kandelabry z połączanego brązu należą do nowofrancuskich pater dekoracyjnych, które zobaczymy później.

19 Serwis Grand Vermeil

Do najcenniejszych serwisów znajdujących się w cesarskich zbiorach sreber bez wątplenia należy zastawa o nazwie „Grand Vermeil“. Jest to główne dzieło francuskiej sztuki złotniczej, w skład którego początkowo wchodziły przedmioty na 40 nakryć. Około roku 1850 wiedeńscy złotnicy powiększyli serwis do 140 nakryć. Obecnie ta niezwykle wytworna zastawa składa się z 4500 części i waży ponad tonę. Wykonano ją ze specjalnie połączanego srebra, którego nazwa „vermeil“ pochodzi z języka francuskiego. Warto zwrócić uwagę na również ciekawą historię zastawy, która ściśle wiąże się ze świetnością i z upadkiem Napoleona. Wykonanie tej wyszukanej zastawy zlecił w roku 1808 prawdopodobnie Eugeniusz de Beauharnais, pasierb Napoleona. Wykonawcami zlecenia byli paryski złotnik Martin-Guillaume Biennais i złotnik z Mediolanu Eugenio Brusa. Zastawa była przeznaczona dla dworu w Mediolanie, gdzie Beauharnais w latach 1805-1814/15 piastował urząd wicekróla. Wprawdzie gotowa zastawa trafiła do Mediolanu, ale po upadku Napoleona Królestwo Lombardzko-Weneckie weszło w skład Cesarstwa Austriackiego. Zgodnie z postanowieniami kongresu wiedeńskiego cesarz Franciszek musiał odkupić zastawę od Eugeniusza de Beauharnais. Cesarz Franciszek ożenił się po raz czwarty – z okazji ślubu z Karoliną Augustą kazał w 1816 roku sprowadzić zastawę do Wiednia po wcześniejszym zastąpieniu wygrawerowanych herbów Napoleona jako króla Włoch herbem cesarza Franciszka I.

20 Zastawa stołowa Mintona

Rarytas stanowi wyjątkowa angielska zastawa stołowa, którą cesarzowa Elżbieta podarowała cesarzowi Franciszkowi Józefowi jako prezent do pałacu myśliwskiego Offensee. Zastawę zaprojektował w 1870 roku William Coleman. W sposób naturalistyczny przedstawiono na niej owady, ptaki, zwierzęta morskie i rośliny.

21 Porcelana sanitarna

Zanim w 1876 roku cesarzowa Elżbieta jako pierwszy członek cesarskiego dworu poleciła urządzić sobie własną łazienkę odpowiadającą współczesnym wyobrażeniom, nie było jeszcze łazienek w dzisiejszym rozumieniu tego słowa. Również później większość członków dworu cesarskiego musiała się zadowolić zestawami do mycia, na które składały się miski i dzbanki na wodę, brodziki, mydelniczki i miseczki na przybory do golenia, nocniki itp. Zestawy te nie były jednolite – większość przedmiotów była wykonana z białej porcelany o złożonych brzegach i zdobionej złotym orłem.

22 Zbiory sreber, różne zastawy stołowe, srebrne sztucce

W pierwszym pomieszczeniu ze zbiorami sreber i ekspozycją zastaw stołowych wraz z dębowymi witrynami pochodzącymi jeszcze z czasów monarchii możemy zobaczyć pojedyncze sztuki lub części z zastawy starowiedeńskiej, a także z zastaw węgierskich i czeskich, jak również przykłady wyrobów z biało-złotej porcelany sanitarnej z Czech.

Godne uwagi są piękne kolekcje kieliszków wykonanych ze szkła o różnych szlifach. Pochodzą one z wytwórni szkła Lobmeyra w Wiedniu. W zielonych kieliszkach podawano wina reńskie. W gablocie znajdującej się pośrodku sali możemy podziwiać srebrne sztucce, używane na dworze cesarskim. Jeszcze dziś jada się nimi podczas oficjalnych bankietów. Pierwszy zestaw sztucców na dwór dostarczył Stephan Mayerhofer jeszcze przed rokiem 1837. Następnie wykonawcą sztucców była firma Mayerhofer i Klinkosch, będąca kontynuatorem działalności Stephana Mayerhofera, aż wreszcie zlecenia przejął Joseph Karl Klinkosch, dostawca wyrobów na dwór cesarski. Sztucce odznaczają się wyjątkowym i do dzisiaj popularnym zdobieniem w formie żlobionych rowków.

23 Ceremonia obmycia stóp

Na dworze cesarskim od wieków panowała tradycja obmywania stóp. Co roku w Wielki Czwartek cesarz i cesarzowa obmywali stopy 12 mężczyznom i 12 kobietom, nawiązując tym samym do pełnego pokornej miłości aktu obmycia stóp dwunastu apostołom przez Chrystusa.

Uczestnikami ceremonii byli sędziwi i ubodzy ludzie, których uprzednio poddawano szczegółowemu badaniu lekarskiemu. Następnie porządnie umyci zjawiali się w Wielki Czwartek u bram dworu. Po ceremonii obmycia stóp oraz po posiłku składającym się z tradycyjnych potraw postnych wybrane osoby otrzymywały w prezencie gliniane kufle z wieczkiem wypełnione białym winem, srebrny kubek z wybitym podwójnym orłem i rokiem, jak również potrawy i sakiewkę z trzydziestoma srebrnymi monetami, które nawiązywały do judaszowych srebrników.

Znajdujące się przed nami obydwą złote zestawy, składające się z tacy i dzbanka wykonano w XVIII wieku w najlepszych pracowniach srebra w Augsburgu. Używano ich podczas ceremonii chrztu Habsburgów, ceremonii mycia rąk na wydawanych ucztach oraz w czasie ceremonii obmycia stóp w Wielki Czwartek.

24 Zastawa stołowa dla arcyksięcia Maksymiliana Ferdynanda

Tę zastawę przywieziono do Wiednia z zamku Miramare koło Triestu, dawnej rezydencji arcyksięcia Maksymiliana Ferdynanda, późniejszego cesarza Meksyku. Był on młodszym bratem cesarza Franciszka Józefa. W roku 1854 został głównodowodzącym cesarsko-królewskiej marynarki wojennej. W 1864 roku przyjął godność cesarza Meksyku, lecz nie zdołał utrzymać się na tronie meksykańskim. Został wzięty do niewoli przez przywódcę rewolucji liberalnej Benito Juareza, który w 1867 roku kazał rozstrzelać cesarza. Szczegóły tego wątku usłyszymy apartamentach cesarskich. Wytwórcą tej zastawy jest węgierska manufaktura porcelany Herend, która początkowo specjalizowała się w naśladowaniu chińskich wzorów. Cesarz Maksymilian zamówił tę zastawę do swojej meksykańskiej rezydencji w Chapultepek w 1865 roku. Właścicielowi manufaktury Moritzowi Fischerowi pozwolono pokazać ten serwis podczas paryskiej Wystawy Światowej w 1867 roku jako reklamę swoich produktów. Po zakończeniu wystawy cesarz Maksymilian już nie żył, dlatego też zastawa ta nigdy nie znalazła się w Meksyku.

W tym pomieszczeniu kończy się trasa zwiedzania ekspozycji dworskich sreber stołowych. Proszę udać się teraz na główną kondygnację Hofburga, gdzie czekają na Państwa Muzeum cesarzo-wej Sisi oraz historyczne apartamenty cesarza Franciszka Józefa i cesarzowej Elżbiety.

25 Schody cesarskie

Ozdobione przepysznyimi lśniącymi sztukateriami i połączanymi wazami z brązu schody cesarskie prowadzą nas – jak niegdyś cesarza Franciszka Józefa – na główną kondygnację Hofburga. Hofburg był przez ponad sześć stuleci rezydencją Habsburgów i tym samym sercem Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego. Oprócz swojej funkcji jako siedziby władcy i centrum administracyjnego budowla ta była przede wszystkim zimową rezydencją rodziny cesarskiej – natomiast większość lata od XVIII wieku dwór spędzał w pałacu w Schönbrunnie.